

ימי תשועה, שכבה בוגרת
שיעור 7 – ארץ לעם
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

ב"ה

ארץ לעם - תכונותיה של ארץ ישראל

ימי תשועה

שכבה בוגרת

רציונאל

על תופעת הפלא של קשר החיים בין עם ישראל לארצו, מצביע הרמב"ן בפירושו לתורה: "כי לא תמצא בכל ישוב (העולם) ארץ אשר היא טובה ורחבה, ואשר הייתה נושבת (מיושבת) מעולם, והיא חרבה כמוה. כי מאז יצאנו ממנה לא קיבלה אומה ולשון, כולם משתדלים להושיבה (רומאים, ביזנטיים, נבטים, מוסלמים, נוצרים גרמנים, תוכים וערבים) ואין לאל ידם". תופעה מיוחדת זו בה הארץ שוממה כשעם ישראל גולה ממנה ופורחת רק בעבור עם ישראל היא עובדה מפליאה.

"חן המקום על יושביו" אומרת הגמרא (סוטה מ"ז, ע"א). "האדם תבנית נוף מולדתו" אומר שאול טשרניחובסקי. שני משפטים אלו ניתנים להבנה בצורה מעמיקה: המקום ויושביו, האדם ומולדתו - הם חטיבת חיים אחת מאוחדת. כשם שלכל אזור ישנה צמחיה, גידולים ובעלי חיים אופייניים, כך גם לארצנו יש את העם היחידי המתאים לה - עם ישראל. בשיעור זה נדון ונלמד על הקשר המיוחד שבין עם ישראל לארצו. לשם כך נחזור לקונגרס אוגנדה ונבטא במשחק תפקידים דעות שונות לגבי הקשר בין עם ישראל לארץ ישראל. את הדיון נחתום בלימוד פירושו של הרמב"ן המבאר את קשר החיים בין העם לארץ.

מטרות:

- התלמידים יבינו שעם ישראל חי חיים מלאים ושלמים רק בארץ ישראל.
- התלמידים יפנימו את דברי הרמב"ן בדבר קשר החיים שבין עם ישראל וארץ ישראל.

מבנה השיעור:

פתיחה: מכתב הזמנה מהרצל (מליאה)

שלב א': עמדות שונות (קבוצות)

שלב ב': הרמב"ן ו"אימא אדמה" (מליאה)

סיכום: קומיקס (עבודה יחידנית)

הכנות נדרשות:

- יש להביא שתי כוסות עם מים, 4 כפות מלח ושני פרחים.
- יש לצלם את שטר 100 הלירות (נספח 1) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש לצלם פעם אחת את ניירות העמדה (נספח 2).
- יש לצלם פעם אחת עבור המורה את תקציר הנימוקים המופיעים בניירות העמדה (נספח 3).
- יש לצלם פעם אחת את הכרזה עם פירוש הרמב"ן (נספח 4).

שנה א' – אמונה
אהבת הארץ והמקדש בשילוב כבוד ועבודת צוות

ימי תשועה, שכבה בוגרת שיעור 7 – ארץ לעם מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

ב"ה

- יש להביא אמצעי להשמעה ואת הקובץ המוסיקלי "אימא אדמה". אם רוצים ניתן לצלם לתלמידים את מילות השיר (נספח 5). קישור לשיר נמצא בשיעור.
- יש לצלם את הקומיקס (נספח 6) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש להזכיר לתלמידים להביא מספרים ודבק עבור הקומיקס.

מהלך השיעור:

פתיחה: מכתב הזמנה מהרצל (מליאה)

- נמלא שתי כוסות במים. לאחת מהכוסות נוסיף ארבע כפות מלח ונערבב. לתוך כל כוס נכניס פרח אחד ונניח על שולחן המורה.
- נאמר לתלמידים: אנו שמחים לבשר לכם כי הכיתה קיבלה איגרת מיוחדת מבנימין זאב הרצל. האיגרת מזמינה אותנו להשתתף בקונגרס הציוני השישי שנערך בבאזל (שווייץ).
- נקריא את האיגרת:

שלום לכם. שמי בנימין זאב הרצל. אני כותב לכם את המכתב מבאזל. השנה היא 1903. אינני יודע אם שמי מוכר לכם אבל אני יהודי וכרגע חי בשווייץ. במקצועי אני עיתונאי. עצוב להיות עיתונאי יהודי, כל יום מגיעות ידיעות על רציחות של יהודים בכל רחבי אירופה. רק השבוע רצחו ברוסיה עשרות יהודים ושרפו את בתיהם. אני לא ישבתי בטל וכינסתי זו הפעם השישית וועידה גדולה שנקראת "הקונגרס הציוני". לקונגרס הזמנתי נציגים יהודיים מכל העולם. גם אתם מוזמנים - אני מצרף לכם כסף לצרכי הנסיעה (נחלק לכל תלמיד שטר ועליו תמונתו של הרצל [נספח 1]). בקונגרסים אנו מנסים לפעול כדי להקים בהקדם האפשרי מדינה לעם היהודי. הקונגרס הפעם עומד להיות מעניין במיוחד, כדאי לכם לבוא! אנחנו עומדים להחליט החלטות מאוד חשובות! לפני מספר שבועות נפגשתי עם ראש ממשלת אנגליה. הוא הציע לתת לעם היהודי במתנה ארץ ריקה מתושבים, ארץ ששמה אוגנדה. אני מקווה שהנציגים יסכימו שנוותר על החלום של הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל ונקים מיד מדינה יהודית באוגנדה. בואו לקונגרס - גם אתם יכולים להשפיע! שלכם בברכה, בנימין זאב הרצל

שלב א': עמדות שונות (קבוצות)

- נתחלק לשמונה קבוצות (ישנם שמונה ניירות עמדה, ארבעה בעד רעיון אוגנדה וארבעה נגדו).
- נחלק לכל קבוצה נייר עמדה בו מתוארת עמדה של חלק מהנציגים – בעד רעיון אוגנדה או נגדו.
- ננחה את הקבוצות ללמוד את העמדה ולהתכונן להציג אותה בפני כל הכיתה.
- נערוך סבב בו כל קבוצה מציגה את העמדה שלה.

שנה א' – אמונה
אהבת הארץ והמקדש בשילוב כבוד ועבודת צוות

ימי תשועה, שכבה בוגרת שיעור 7 – ארץ לעם מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

ב"ה

- ניתן לתלמידים שאינם בקבוצה אפשרות לשאול את חברי הקבוצה שאלות לבירור העמדה.
- נכתוב על הלוח בקצרה את הנימוק המופיע בכל נייר עמדה (למורה: הנימוקים בקצרה מופיעים לנוחיותך בנספח 3).
- נדון בכיתה על העמדות השונות – בעד ונגד הרעיון.
- ניתן זמן לשיח חופשי בו כל תלמיד יכול להביע עמדה ללא קשר לעמדה אותה ייצג במסגרת נייר העמדה של קבוצתו.
- נערוך הצבעה ונראה מה דעת רוב הכיתה ביחס לרעיון.
- נספר לתלמידים מה הייתה החלטת הקונגרס: גם שם היה דיון סוער, טיעונים בעד ונגד והרבה מתח. לבסוף עלה רעיון לשלוח משלחת שתבדוק אם האפשרות של אוגדנה היא מציאותית מבחינת מקורות מים ועיבוד האדמה הצחיחה. לאחר שישמעו מסקנות הוועדה תיערך בקונגרס הבא הצבעה נוספת בעד או נגד הרעיון, אבל כרגע ההצבעה היא על עצם שליחת הוועדה.
- לאחר שהוחלט על מה מצביעים נערכה הצבעה, ואלו תוצאותיה: 295 איש בעד שליחת משלחת לאוגדנה. 178 מתנגדים לשליחת משלחת לאוגדנה, 100 נמנעים. הרצל עצמו גרס כי יש לקבל את ההצעה להקמת מדינה יהודית באוגדנה כפיתרון זמני ולחתור להקמת מדינה יהודית בישראל. אוגדנה לדעתו צריכה להיות תחנת ביניים זמנית.
- נמשיך ונספר מה ארע לאחר ההצבעה, בה הוחלט כי תצא משלחת לאוגדנה: חלק מהנציגים פרצו בבכי, ישבו על הארץ כביום חורבן וקוננו על חורבנה מחדש של ירושלים. חלק יצאו מהאולם בכעס.
- נשאל את התלמידים: מה היו לפי דעתכם המלצות המשלחת המיוחדת שנשלחה לאוגדנה?
- נשמע תשובות ונמשיך: הוועדה נשלחה לאוגדנה ומסרה שאין באוגדנה סיכוי להתיישבות מוצלחת ושלא נראה שהעם היהודי יתעניין בארץ הזו. כך ירד רעיון אוגדנה מעל סדר היום הציוני.

שלב ב': הרמב"ן ו"אימא אדמה" (מליאה)

- נחזור על הדברים שנשאו הנציגים – יש שטענו שארץ ישראל היא רק אדמה ולא משנה אם נחליף אותה באדמה אחרת ויש שטענו שאדמת ישראל היא כמו אימא לעם ישראל, רק בה נחייה ונפרח ורק כשאנו גרים עליה היא פורחת.
- נתבונן כעת בשני הפרחים שהנחנו בתוך הכוסות בתחילת השיעור: הפרח שהונח בכוס מים רגילים - חי ופורח ואילו הפרח שהונח בתוך מי מלח – נבל.
- נאמר לתלמידים: כמו שפרח אינו יכול לחיות במי מלח, וכשם שלא ניתן לשתול כרם על חול - כך לא מתאפשר לעם ישראל להתקיים ולשגשג בגלות.
- נשאל את התלמידים: הפרח בתוך מי המלח הוא משל, מהו הנמשל?

שנה א' – אמונה
אהבת הארץ והמקדש בשילוב כבוד ועבודת צוות

- נשמע את תשובותיהם ונסכסם: הנמשל הוא עם ישראל בגלות. עם ישראל לא יכול לחיות חיים מלאים וטובים בפולין, במצרים או באוגנדה. כדי לפרוח עם ישראל חייב לחיות על אדמת ישראל, כשם שהפרח חייב מים צלולים.
- נתלה בכיתה את הכרזה עם דברי הרמב"ן (נספח 4):

**"אין ארצנו מקבלת את אויבינו...
לא תמצא ארץ אשר היא טובה ורחבה והיא שממה וחרבה.
כי מאז יצאנו ממנה לא קיבלה אומה ולשון
וכלם מנסים להושיבה ואין לאל ידם"
(עיבוד מהרמב"ן ויקרא כ"ו, ל"ג)**

- נספר לתלמידים: ארצנו הייתה שוממה במשך 2000 שנה. היא פשוט חיכתה לנו. יש תיאורים קשים על הביצות, השודדים והמחלות שהיו בארץ ולמרות שהגיעו לארץ עמים רבים אף אחד לא הצליח להיאחז בה.
- ארץ ישראל היא האימא של עם ישראל. כשם שיש לאימא חלב להניק את בנה רק ברגע שהוא נולד כך יש לארץ ישראל פירות רק כשעם ישראל מגיע אליה. הסימן המובהק ביותר לגאולה ולאהבת הארץ אלינו היא הפרות שהיא מצמיחה.
- וכשם שהארץ יכולה לפרוח רק כשעם ישראל עליה, כך גם עם ישראל יכול לחיות חיים שמחים ומלאים רק על אדמת ישראל.

- נשמיע את השיר "אימא אדמה" (מילים: יענק'לה רוטבליט, לחן: מיקי גבריאליוב, ביצוע מני בגר). מילים מצורפות בנספח 5, קישור לשיר:

<https://www.youtube.com/watch?v=DC7sFpSeyUA>

סיכום: קומיקס (עבודה יחידנית)

- נאמר לתלמידים: אדמת ישראל היא אימא חיה ונושמת שאוהבת אותנו. ביטוי קטן לכך ניתן לקבל מן הסיפור הבא, סיפור שסיפרה הרבנית חנה טאו ז"ל.
- נקריא את הסיפור:

"בשבוע שעבר ביקרתי משפחה אחת שהתיישבה על אחד מהרי השומרון ליד איתמר. זוג צעיר בנו בית עץ במו ידיהם, התיישבו בו, ונולדו להם שני ילדים. בינתיים התווספו עוד שתי משפחות, עכשיו כבר שלוש משפחות יושבות על ההר. הם התחילו לשתול עצים ולהפריח את ההר. הם משתמשים במדרגות עתיקות שנמצאות שם מאז ימי קדם ושותלים. עודם שותלים עצים חדשים, מתחילים לצוץ מתוך האדמה עצים עתיקים, גזעים שהיו טמונים בתוך האדמה, ולא ראו מהם שום דבר. כיוון שהם התחילו לגדל שם עצים חדשים, פתאום צומחת שם תאנה שהייתה טמונה באדמה, וצומח שם רימון שלא הם נטעו אותו, ממש הפלא ופלא! הכול פורץ מן האדמה! יסוד הדבר הוא שעם ישראל חי - ארץ ישראל חיה איתנו. הוא שם יד וארץ ישראל עונה לו בחמש ידיים. זו הגאולה" (הרבנית חנה טאו זצ"ל, מתוך הספר "שירת חנה" עמוד 30).

- נחלק לתלמידים את דף הקומיקס (נספח 6).

ימי תשועה, שכבה בוגרת
שיעור 7 – ארץ לעם
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

ב"ה

- נסביר לתלמידים: מתחת כל תמונה יש מקום לכתוב, אך המקום ריק. מצד ימין ושמאל יש מלבנים עם הכיתוב. עליכם לגזור את המלבנים ולהדביק כל מלבן מתחת התמונה המתאימה לו.
- ניתן זמן לעבודה ונאחל שתמיד נאהב את ארץ-ישראל כמו תינוק האוהב את אימו וקשור אליה בקשר בל ינתק.

שנה א' – אמונה
אהבת הארץ והמקדש בשילוב כבוד ועבודת צוות

נייר עמדה א' - בעד רעיון אוגנדה:

"אין בעיה להחליף את ארץ ישראל בכל ארץ אחרת. אין זה משנה אם נקים מדינה בארץ ישראל, באוגנדה או בבירוביג'אן. הארץ איננה משנה, הארץ היא רק אדמה, סלעים ומים. האם יש הבדל בין אדמת ישראל לאדמה אחרת? כמובן שלא! ארץ היא רק אדמה, ומה זה משנה באיזו ארץ נתיישב? העיקר שתהיה לנו אדמה ששייכת לעם היהודי! עלינו לחפש את האדמה שיהיה לנו הכי קל ומהר להשיג. אוגנדה היא פתרון מצוין.

התכוננו להסביר ולשכנע את הכיתה בדעתם של
הצירים הללו -
מדוע לדעתם צריך להקים מדינה יהודית
באוגנדה?

נייר עמדה ב' - בעד רעיון אוגנדה:

"ארץ ישראל היא ארץ שוממה אף אחד לא הצליח להפריח אותה כבר אלפיים שנים. זוהי ארץ אוכלת יושביה ואין סיבה לשמור לה אמונים. אף עם לא הצליח להצמיח שם דבר חוץ מעשבים וממחלות - למה שאנחנו נצליח? אנחנו בטוחים שיהיה טוב יותר אם נקים מייד מדינה יהודית באוגנדה, כך נציל אלפי יהודים מסכנת חיים. לא משנה היכן נקים מדינה יהודית - העיקר שנקים! אוגנדה היא פתרון מצוין.

התכוננו להסביר ולשכנע את הכיתה בדעתם של
הצירים הללו -
מדוע לדעתם צריך להקים מדינה יהודית באוגנדה?

נייר עמדה ג' - בעד רעיון אוגנדה:

יש לנו כאן הזדמנות היסטורית להוכיח את עצמנו, להקים לעצמנו מדינה משלנו. הבריטים מציעים לנו כאן מדינה, אתם קולטים? הדבר עליו חלמנו ואליו התפללנו ובכינו והתאמצנו - יכול להתגשם כעת.

אנו צריכים להראות רצינות, שלא סתם אנחנו מבקשים וכשנותנים לנו - איננו לוקחים. ההליכה לאוגנדה חשובה כדי להמשיך את המשא ומתן עם הבריטים. זה חשוב להמשך הקשר איתם והמשך היחס מולם.

פעם ראשונה שיש לעם-ישראל הכרה בינלאומית, לא ננצל את זה?

כולם מבינים שהעם היהודי זקוק לפתרון טריטוריאלי. אוגנדה היא פתרון מצוין ושם נוכיח את עצמנו ויכולותינו.

התכוננו להסביר ולשכנע את הכיתה בדעתם של הצירים הללו - מדוע לדעתם צריך להקים מדינה יהודית באוגנדה?

נייר עמדה ד' - בעד רעיון אוגנדה:

"אין בעיה להחליף את ארץ ישראל בכל ארץ אחרת. אין זה משנה אם נקים מדינה בארץ ישראל, באוגנדה או בבירוביג'אן. העיקר שתהיה מדינה, מקום מפלט ליהודים מפרעות ומהתנכלויות.

חייבים מקלט ליהודים! ואם אוגנדה זה הפיתרון עלה - שם יהיה מקלטנו! די לרציחות, לרדיפות, לפוגרומים ולפרעות. לא עוד. מעכשיו - לעם-ישראל יש ארץ. לא זנחנו את רעיון ארץ-ישראל, נמשיך לפעול למענו, אך אין זה סותר שבינתיים נהיה באוגנדה. העיקר שיהיה ליהודים מקום משלהם בעולם. די לנדוד, די לסבול, די להיות פליטים. גם היהודים רוצים מקום.

התכוננו להסביר ולשכנע את הכיתה בדעתם של הצירים הללו - מדוע לדעתם צריך להקים מדינה יהודית באוגנדה?

נייר עמדה ה' - נגד רעיון אוגנדה:

אי אפשר להחליף את ארץ ישראל בארץ אחרת! אין לנו בית בעולם חוץ מאשר בארץ ישראל. ה' הבטיח לעם ישראל את ארץ ישראל, אדמת ארץ ישראל היא ביתנו היחיד. לא סתם ה' הבטיח דווקא את ארץ-ישראל ולא את אוגנדה. זו הארץ שלנו, הארץ המובטחת! בארץ-ישראל יש לנו זכות מוסרית והיסטורית, ולא בשום מקום אחר.

התכוננו להסביר ולשכנע את הכיתה בדעתם של הצירים הללו - מדוע לדעתם צריך להקים מדינה יהודית רק בארץ ישראל?

נייר עמדה ו' - נגד רעיון אוגנדה:

אוגנדה נמצאת בקניה - ארץ חמה ויבשה. איך נוכל לחיות שם? לא סתם הארץ הזו פנויה - כי אין שם תנאי חיים בסיסיים! מאיפה יהיו מים? איך נפתח חקלאות? איך אפשר להכשיר אדמה שוממה להתיישבות?

אתם טוענים שארץ-ישראל שוממה. ארץ-ישראל היא נווה מדבר לעומת אוגנדה. אוגנדה שוממה. ארץ-ישראל כבר הוכיחה את עצמה כארץ טובה. אוגנדה מעולם לא הצמיחה אפילו עשב שוטה...

התכוננו להסביר ולשכנע את הכיתה בדעתם של הצירים הללו - מדוע לדעתם צריך להקים מדינה יהודית רק בארץ ישראל?

נייר עמדה ז' - נגד רעיון אוגנדה:

אי אפשר להחליף את ארץ ישראל בארץ אחרת! אין לנו בית בעולם חוץ מאשר בארץ ישראל. ארץ ישראל איננה רק אדמה, סלעים ועצים. ארץ ישראל היא האימא של העם היהודי, לה שמרנו אמונים במשך 2000 שנה והיא שומרת לנו אמונים. צאו וראו, אף עם אחר לא הצליח להפריח את ישראל והיא עדיין חרבה ומחכה רק לנו, רק עם ישראל יכול להפריח את ארץ ישראל! האדמה של ארץ ישראל היא מיוחדת, רק בה נוכל לפרוח, רק אותה נוכל להפריח ורק אנחנו מסוגלים לכך. היא שוממה לא בגלל עצמה אלא בגלל מי שעליה... כשאנחנו נבוא האדמה תענה לנו מיד ותוציא יבול בעין יפה.

התכוננו להסביר ולשכנע את הכיתה בדעתם של הצירים הללו - מדוע לדעתם צריך להקים מדינה יהודית רק בארץ ישראל?

נייר עמדה ח' - נגד רעיון אוגנדה:

אי אפשר להחליף את ארץ ישראל בארץ אחרת! רעיון אוגנדה נוגד את הרעיון הבסיסי של התנועה הציונית, השיבה לארץ-ישראל. איך נוכל לתבוע לעצמנו את ארץ-ישראל אם כבר יש לנו מדינה באוגנדה? ראיתם אי-פעם במהלך ההיסטוריה עם שיש לו מדינה והוא נוטש אותה לטובת מדינה אחרת? זה בדיוק מה שיקרה באוגנדה! אוגנדה לא תישאר מקלט זמני, אלא תהפוך לקבוע! אם חס וחלילה נקים מדינה באוגנדה לעולם כבר לא נגיע לארץ ישראל...

התכוננו להסביר ולשכנע את הכיתה בדעתם של הצירים הללו - מדוע לדעתם צריך להקים מדינה יהודית רק בארץ ישראל?

גייר עמדה א' - בעד רעיון אוגנדה:

ארץ היא רק אדמה, אין הבדל בין אדמת ארץ-ישראל ובין כל אדמה אחרת בעולם.

גייר עמדה ב' - בעד רעיון אוגנדה:

ארץ ישראל היא ארץ שוממה, ארץ אוכלת יושביה. אף אחד אינו מצליח להצמיח שם דבר.

גייר עמדה ג' - בעד רעיון אוגנדה:

הזדמנות היסטורית להוכיח את עצמנו, להראות רצינות כוונות. חשוב להמשיך קשר עם בריטניה.

גייר עמדה ד' - בעד רעיון אוגנדה:

מקלט ליהודים, מדינה משלהם, מקום מפלט מפרעות והתנכלויות.

גייר עמדה ה' - נגד רעיון אוגנדה:

ארץ-ישראל היא הארץ המובטחת, יש לנו זכות היסטורית ומוסרית עליה ולא על שום ארץ אחרת.

גייר עמדה ו' - נגד רעיון אוגנדה:

טיעון כלכלי - אוגנדה ארץ חמה ויבשה ללא מקורות מים, אין אפשרות להצמיח שם דבר.

גייר עמדה ז' - נגד רעיון אוגנדה:

ארץ-ישראל שומרת אמונים רק לעם ישראל ולכן אף אם אחר לא הצליח להפריח אותה.

גייר עמדה ח' - נגד רעיון אוגנדה:

אוגנדה תהפוך למקום קבוע. לא נוכל לדרוש את ארץ-ישראל אם יש לנו מדינה באוגנדה.

**"אין ארצנו
מקבלת את אויבינו...
לא תמצא ארץ
אשר היא טובה ורחבה
והיא שממה וחרבה.
כי מאז יצאנו ממצרים
לא קיבלה אומה ולשון
וכולם מנסים להושיבה
ואין לאל ידם"**

(עיבוד מהרמב"ן ויקרא כ"ו, ל"ג)

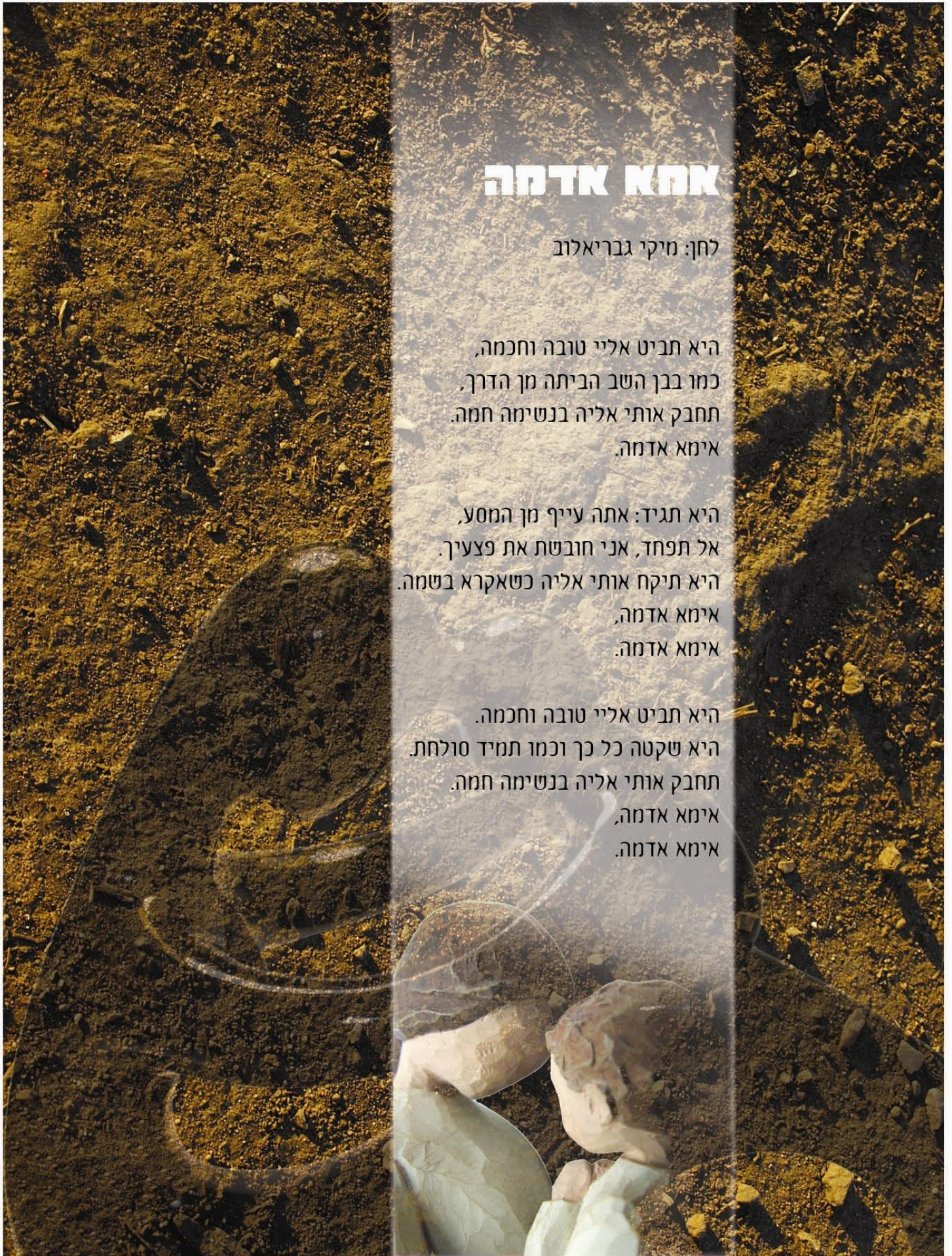
אמוא אדמה

לחן: מיקי גבריאלוב

היא תביט אליי טובה וחכמה,
כמו בבן השב הביתה מן הדרך,
תחבק אותי אליה בנשימה חמה.
אימוא אדמה.

היא תגיד: אתה עייף מן המסע,
אל תפחד, אני חובשת את פצעך.
היא תיקח אותי אליה כשאקרא בשמה.
אימוא אדמה,
אימוא אדמה.

היא תביט אליי טובה וחכמה.
היא שקטה כל כך וכמו תמיד סולחת.
תחבק אותי אליה בנשימה חמה.
אימוא אדמה,
אימוא אדמה.

התאם לכל ציור את המלל המתאים.

				הם משתמשים במדרגות עתיקות שנמצאות שם מאז ימי קדם ושותלים.
				ביתנים התוספו עוד שתי משפחות, ועכשיו שלוש משפחות כבר יושבות על ההר.
				עודם שותלים עצים חדשים, מתחילים לצוץ מתוך האדמה עצים עתיקים, גזעים שהיו טמונים בתוך האדמה ואיש לא ידע על קיומם. פתאום צומחת שם תאנה שהייתה טמונה באדמה. וצומח שם רמון שלא הם נטעו אותו. ממש הפלא ופלא! הכול פורץ מן האדמה! כשעם ישראל חי, ארץ ישראל חיה אתו. הוא שם יד, וארץ ישראל עונה לו בחמש ידיים. זו האנולה.

בשבוע שעבר ביקרתי משפחה אחת שהתיישבה על אחד מהרי השומרון, ליד איתמר.

זוג צעיר בנה בית עץ במו ידיהם, התיישב בו, ונולדו לו שני ילדים.

הם התחילו לשתול עצים ולהפריח את ההר.